

Forelesning 2b SØK3442

Joakim Blix Prestmo, 23. august 2020

agenda

Repetisjon

Priskontroll

Endring i pris og kvantum

Elastisiteter

repetisjon

- Viktige begrep
 - Knapphet
 - Marginal nytte og marginal kostnad
 - Alternativ kostnad
 - Rasjonalitet
- Marked – hvem er markedet?
- Etterspørselskurven
 - Substitusjons- og inntektseffekten
- Tilbudskurven
- Likevekten

priskontroll

- Hva er priskontroll?
- Hvorfor vil myndighetene innføre priskontroll?
- Hvordan påvirker priskontroll markedsmekanismene?
- Alternative tiltak
 - Endre etterspørsel (inntektsstøtte)
 - Endre tilbud (bygge nytt)

Endringer i etterspørsel eller tilbud

- Hvorfor vil aktørene endre atferd?
 - Endring i pris
 - Endring i volum
 - Andre faktorer?

Etterspørselsendringer

- Deles i to typer
 - Langs kurven
 - Skift i kurven
- Hva er skift? Og hvordan tegne det i et diagram?

Endring i etterspurt kvantum – en «etterspørselesendring»

- Faktorer som gjør at konsumenter endrer sin etterspørsel?
 - Preferanser
 - Prisendringer på andre produkter
 - Eks: Etterspørsel etter nybil
 - Når verkstedtjenester øker i pris
 - Kollektivtransport øker i pris

Komplementære goder og substitutter

- Komplementære goder blir «mer verd når de brukes i kombinasjon med andre goder»
- Substitutter er goder som tjener «ulike funksjoner for folk»

Tilbudsendringer

- Faktorer som gjøre at produsenter endrer tilbudet
- Deles igjen opp i to typer
 - Langs kurven
 - Skift i kurven

Tilbudsendringer

- Tilbudet endrer seg typisk ved
 - Endret produksjonskostnader (økt pris, reguleringer mv)
 - Endret teknologi (industriell revolusjon, informasjonsteknologi, men også mindre endringer i tilgjengelig teknologi)
- Eks: Tilbud av biler
 - Økt aluminiumspris
- Hva skjer med etterspørselen når tilbudet endres?

Effekter av vær og sesong

- Stor forstyrrelser i været påvirker tilbud og/eller etterspørsel
 - Har dere eksempler?
- Prisene varierer over året for enkelte varer: Tilbuds- og etterspørselsdrevet
 - Har dere eksempler?
- Hvordan kan forventninger til framtiden påvirke priser?
 - Eks: Effekter av Covid-19

Effektivitet og økonomisk overskudd

- All handel er frivillig – kjøper kun hvis kjøperen reservasjonspris er høyere eller lik selgerens reservasjonpris
- Det sikrer at begge mottar et «økonomisk» overskudd
- Konsumentoverskuddet – forskjellen mellom reservasjonspris og markedspris
- Produsentoverskuddet – forskjellen mellom markedsprisen og reservasjonsprisen (til produsenten)

Samfunnsøkonomisk overskudd

- Samfunnsøkonomisk optimalt kvantum: Der hvor det totale overskuddet (produsent+konsumentoverskudd) maksimeres
- Anvender vi kost-nytteprinsippet: Skal øke produksjonen av et gode så lenge det øker samlet nytte.
- Privat vs. samfunnsøkonomis nytte
 - Eks:
 - Forurensning
 - Vaksinasjon

Elastisiteter

Hvorfor er elastisiteter nyttige?

Definisjon av elastisiteter

- Et mål for prisfølsomheten til etterspurt/tilbudt kvantum
- Altså hvor mye endres kvantum når prisen endres?

$$\frac{\text{Prosentvis endring i kvantum}}{\text{Prosentvis endring i prisen}} = \frac{(Q^* - Q)/Q}{(P^* - P)/P} = \frac{\Delta Q/Q}{\Delta P/P}$$

Priselastisitet

Fra uelastisk til nøytralelastisk til elastisk

Uelastisk – etterspørselen reagerer lite ved prisendring

Nøytralelastisk/enhetselastisk – etterspørsel endres relativt like mye som prisen

Elastisk – etterspørselen endres mer enn prisen

Hva bestemmer priselastisiteten?

- Muligheten til å velge subsitutter
- Hvor stor andel av budsjettet ditt?
- Tidshorisonten på kjøpet

Noen eksempler

- Matvarer
 - Kaffe
 - Salt
 - Brød
 - Øl
 - Entrecote
- Andre varer
 - Klær
 - Båter
 - Strøm

Grafisk forståelse av elastisiteter

- Vis og tegn (side 70-71)
 - Figur 4.3
 - Figur 4.4 ($\epsilon = \frac{P}{Q} * \frac{1}{\text{helning}}$) , helning = 4
 - Figur 4.5

Elastisiteten er ikke konstant for en kurve

- Figur 4.7

Perfekt elastisk vs perfekt uelastisk

- Figur 4.8

Totale utgifter

- Hvor mye de totale salgsinntektene/utgiftene endres når prisen endres påvirkes av elasticiteten
- Figur 4.9
- Høyere eller lavere elasticitet enn 1 bestemmer utfallet

Tilbudselastisiteten

- Bestemmes av fleksibiliteten til innsatsfaktorene
- Mobiliteten til produksjonsfaktorene
- Muligheten til å erstatte produksjonsfaktorene
- Tidsresponsen på produksjonstilpasninger

Prisvariasjon på bensin vs biler

- Tilbuds- og etterspørselsresponsen avgjør
- Figur 4.19